

bins, Miret i S.]: «*emprestamus uno auzberga et unas braoneras et suas barbadoras e son gant... et istas brahoneras et sua barbadora ab son gant*» (*RevBiblgr. Cat.* vi, 16; *Cases de Templets i Hosp.*, p. 100, cf. *DBal.*; i Balari, *Orig.*, 352). *Barbellera* val. [c. 1460, J. Roig, *Spill*, 5027],¹¹ eiv., mall.,¹² més aviat que *barballera*,¹³ que és la forma del Princ. i la Cat. fr. on no es distingeix *-ell-* de *-ayl-*. En un sentit com el de *barballera* 'carnositat del sotabarba' s'usa en el Rosselló *barbolera* (Saisset, *Catalanades*, 223), en altres punts *barbellola* i *barberola* (Pallars, *AlcM*), aplicada aquesta a Cardós i Vall Ferrera tant a les de les cabres com les del gall. *Barbadell*. *Barbalera*. *Barball*, *barballa*. *Barbar*. *Barbejar* *Barbassa*. *Barbassó*. *Barbat* [S. xv, *AlcM*]; m. «armats com pogueren, marxaren cap a França a comprar els brocs i els barbats de la vinya nova», PCoromines, *Gràcies de l'Empordà*, 2.ª ed., p. 62.

Barbatxo valencià, 'herba semblant al fonoll i a la lletresca', que suqueja llet i és dolça (recollit a Centaina), sembla independent de l'alcoià i alacantí *barbatxo* 'caragol gros' i del mall. id. 'bàrbar, brutal'; probablement mot d'origen mossàrab (potser de HERBACEUS 'el qui viu d'herbes', si bé influït pels derivats de BARBA). *Barbeguera*. *Barbejar* 'afaitar', pall. [S. xvi] 'fer barbades tot llaurant' (menorq., veg. supra *barbada*).

Barber [1309, «negú barber no gaus reyre ab lum en les festes daval escrites», Bernat Alart, *RLR* viii, 62], *barberia* [1640, Torra]. *Barberol* 'torb, remoll' empord., CLlevant: potser més aviat que de *barba* és derivat de la família de *borboll* (cf. *borbiul* «turbo», en RMartí). *Barbeta* en l'accepció 'corda per amarrar una barca', en què ja es documenta com a cast. l'any 1539, fr. *barbette* [1550], it. *barbetta* [1607] no és segur si ve d'ací o més aviat d'un mot germànic *abarbeiten* per mitjà del verb *abarbetar* [1631], vid. DCEC i, 398;¹⁴ *barbetada* [*AlcM*]. *Barbilla*, *barbillar*. *Barbim*. *Barbissos* (Verdaguer, *Canigó* II, 279). *Barbó* pall., mall., men. men. *Barbot* [*AlcM*]. *Barbuda* 'capell d'armadura' [Jaume I]; 'peix com la morruda' a Palamós (Plaja, en la rev. *Proa*, juliol 1960, p. 8); *barbut* [S. xv, Curial]. *Desbarbat* [1640, *DTorra*], *-bar*. *Barbarí* o *or barbarí* 'oripell' [S. xiv], que en docs. de 1354 i 1436 apareix com *barberic* (*AlcM*) (aquell, en ús encara l'any 1608), no sembla ser derivat de *barba* ni del romànic o ll. BARBARUS, sinó de l'ar. *barbari*, *-iya* 'habitant de Barbaria, bereber' (Dozy I, 68; Belot).

Embarbussar-se [Noller]; no tan segura la derivació d'*embarbositi* ross.: «d'aiga salada / ja m'havia empassat una tala glopada que n'eri tot *embarbositi*», Saisset (*Perpiny.*, p. 12).

Embarbotat, dit de les màquines de guerra protegides en els flancs per penjarrelles de pells i fustam (amb variant *emborbotat*): «lo giny era tot ~ de cuyros de bou e de grossa fusta», Desclot, 162 («bourrelé»), i *Crón. del Cerimoniós* (12, 35).

Esbabar 'llevar les arrels a una herba', 'llevar l'espigada a les garbes', mall.; degué significar també 'lle-

var la brossa de la sèquia o el camí' a la PnaCast., si bé el publicador no ha entès que es tracta d'un imperfet de subjuntiu i llegeix malament *-ere* per *-ara* (prenent-ho per un present).¹⁵

Bàrbula. *Imberbe*, pres del ll. *imberbis*, privatiu de *barba* (amb la degradació vocàlica regular en *e* de la *ð* de síl·laba inicial). *So-barba* o *sotabarba*.

CPT.: *Barbablanc*. *Barbabrut*. *Barbacàrritx*. *Barbacular*. *Barbacòs* (Dfa., cf. *Damen*. i *AlcM*). *Barbaespès*. *Barbaflorit* [*Dag.*]. *Barbafort*. *Barbafresc*. *Barbagris* [Milà, *Romllo.*, 359, 372]. *Barbagelat*, 'mig cabellblanc', cast. «entrecano», manca en *AlcM*, però és empord. i mall. (Milà, *Romllo.*, 358, 359; «en tornar *barbagelada*, de negre l'has de tenyir», P. d'A. Penya, *Po. Pop.*, en *IdOr.*, p. 38). *Barbagròs*. *Barballiga* [?, *AlcM*]. *Barbanegre*. *Barbapinta*. *Barbapunta*, cf. cast. *barbiponiente* (DCEC i, 396b10ss.). *Barbareveixi*. *Barbaroca*. *Barbaroig*. *Barbaros*, *-rossa* [1381, *AlcM*]. *Barba-serrat* oposat a *barbamec*: «No feya rotllo ab lo barret a la mà, entre la bulió de *barbamechs* y *barbacerrats* que vénen a fer de lacayos a la despòtica, voluntariosa, societat» (Genís i Aguilar, *Julita*, p. 71). *Barbamec* [1803, Belvitges; N. Oller, 1884; *DBal.*; no encara en *DTorra*, Lacav., JMarch ni Aversó], veg. MEC.

¹ Jaufré, p. ex., usa *mentó*, v. 5212, i acaba de dir *barba* en el vers 5208 que la nota de Lavaud i Nelli explica com a «menton», però el context és més aviat ambigu, car diuen, parlant de la vella bruixa diabòlica «ac en la *barba* peletz». —² No sembla, però, que sigui l'existència de sinònims més antics o més vius la que expliqui (almenys totalments) l'extensió parcial, fora del que es refereix a *menton* en francès i *mento* en italià, on aquest predomina en la llengua literària, però *barba* no hi és absent, i ja es troba en Dante (*Purg.* xxxi, 68 i 74; cf. *Sepulcri*, *ZRPb.* xxxiv, 191-5). En portuguès-gallec l'ús de *queixo* en aquest sentit sembla ser una innovació del gallec modern (si bé ja el registra Sarmiento en el S. xviii (*CatVG*) i la informació manca en la major part de les fonts lexicogràfiques o és poc de fiar; de tota manera en gall. ant. (*Cantigas*), i també en portuguès de tots els temps, *queixo* té el mateix sentit que el cat. i gc. *queix*, oc. *cais* 'mandíbula' (cf. Rohlf, *Le Gc.*, § 362). Fora del francès, *mentó(n)* és quasi pertot un gal·licisme (recentíssim en castellà) o bé molt suspecte de ser-ho, per bé que sembla ser popular i ja antic en gran part dels parlars occitans, almenys a Provença, i ja medieval (*Rayn.* iv, 206) i no en manca algun exemple en català medieval, on l'usen Llull i les *VidesR* [notem, però, l'acleariment que hi fan: «StJoan lo pres pel mentó de la barba, e l baysà», 189v2], també oc. *mentonet* i un *ment(a)iron*, del qual sembla haver-hi ja un cas en un trobador. De tota manera no hi ha dubte que en català *barba* prepondera (i sembla haver estat sempre el mot normal). Hi ha hagut també un oc. *babinhou(n)*, mot pintoresc, *TdF.* —³ Aquest, però, usat conjuntament per a una forma de la barba (pèl).